

**การเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน
ของชุมชนทรราชสร้างสรรค์ เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร**
**Learning How to Do Household Accounting of the Dwellers
in Hansa-srangsan Community at Nongkhaem District in Bangkok**

เอมอร ไมตรีจิตร์¹

Ame-orn Maitreechit¹

¹สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนทรราชสร้างสรรค์เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกต และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผลการวิจัยตามทฤษฎีการเรียนรู้ 3 กฎ พบว่า 1) กฎแห่งความพร้อม ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนจากหน่วยงานราชการเข้ามาอบรมให้ความรู้ตามนโยบายรัฐบาล ทำให้ประชาชนในชุมชนรับรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนและสามารถเรียนรู้วิธีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องได้ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการพูดคุยกันในชุมชน 2) กฎแห่งการฝึกหัด ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ยินยอมเสียเวลาในการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย เพื่อจัดทำบัญชีครัวเรือนเนื่องจากเรียนรู้ว่าการจัดทำบัญชีก่อให้เกิดประโยชน์และเรียนรู้วิธีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง เนื่องจากได้รับการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มาให้ความรู้ สามารถบันทึกข้อมูลที่สำคัญเป็นประโยชน์สำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจในการใช้จ่ายเงิน ข้อมูลที่บันทึกเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถใช้สอนบุคคลในครอบครัวเรื่องค่าใช้จ่ายเกินจำเป็น คิดออกแบบการจดบัญชีอย่างง่าย ๆ เพื่อให้เหมาะกับการใช้งานสำหรับตนเอง 3) กฎแห่งความพอใจ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่พอใจที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือน เพราะการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้รับรู้ รายรับ-รายจ่าย ที่เกิดขึ้นในครอบครัว นำข้อมูลทางบัญชีที่ได้บันทึกไว้มาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวเกิดหนี้สิน เรียนรู้วิธีการลดรายจ่าย สร้างรายได้ โดยนำความรู้ที่ได้จากการจัดทำบัญชีครัวเรือนช่วยวางแผน การใช้จ่ายเงินให้เกิดคุณค่าและมีเงินออมเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: การเรียนรู้ บัญชีครัวเรือน หนองแขม

Abstract

The objective of this research study was to investigate how the dwellers in Hansa-srangsan Community at Nongkhaem District in Bangkok did their household accountings. It was qualitative research and the research tools for collecting data were a set of semi-structured interviews, observations and in-depth interviews.

Based on the Learning Theory of 3 Rules, the findings of this study were as follows: Firstly, it was the Rule of Readiness. The majority of the dwellers in the mentioned community knew how to do their household accountings from government sectors that came to train them how to do so in accordance with the policy of the government. This made them realize how to do their household accountings and could keep records correctly. They could learn it by themselves from informal discussions in the community. Secondly, it was the Rule of Practice. The majority of the dwellers sacrificed their time to record their incomes and expenses for their household accountings. This was because they learned that in so doing it was useful for them. They knew how to do it correctly because they were trained by various government sectors. They could record important information for their decision-making on expenses. The recorded information was a kind of tool for teaching them to eliminate unnecessary expenses. They could also invent their own easy ways to record their accounts to suit them most. Finally, it was the Rule of Satisfaction. The majority of the dwellers were satisfied with their household accountings because they could know their incomes and expenses in the family. They could analyze their accounts to find factors causing them to have debts, to reduce their expenses, and to make their incomes. They could make use of what they learned from doing household accountings for planning and exploiting their expenses and thus they had more savings.

Keywords: The Learning, Household Accounting, Nongkhaem

บทนำ

ตามนโยบายรัฐบาลที่ได้มุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจระดับฐานรากเรื่อง ขจัดความยากจนระดับบุคคลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ในประเทศให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืน ภาครัฐบาลได้มีบันทึกข้อความที่ ศค 0508/ว174 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2558 ถึงสถาบันการศึกษาผ่านสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แจ้งข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี ในการประชุมร่วมระหว่างนายกรัฐมนตรีกับภาคเอกชน ซึ่ง มอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำแผนงานและโครงการเพื่อ รณรงคให้ประชาชนตระหนักถึงประโยชน์และส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ด้านการใช้จ่ายเงินอย่างพอประมาณ มีเหตุผล และ มีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเองตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงาน ให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติต่อไป (สำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) จากนโยบายการเสริมสร้างเสริมความเข้มแข็งและลดความเหลื่อมล้ำ ให้กับประชาชนของรัฐบาล ซึ่ง พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้า คสช. ได้กำหนดขึ้นด้านหนึ่ง คือ การส่งเสริมประชาชนทำบัญชีครัวเรือน

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้ดำเนินการ มาอย่างต่อเนื่องและเล็งเห็นความสำคัญในการสร้างแกนนำเกษตรกรให้เป็นครูบัญชีอาสา ในทุกจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อเป็นตัวแทนของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในการทำหน้าที่เป็นวิทยากร ผู้ช่วยในการสอนการจดบัญชี กำกับแนะนำการทำบัญชีและติดตามการเก็บข้อมูลการทำบัญชี ของเกษตรกรเป้าหมาย เพื่อให้เกษตรกรและประชาชนได้ใช้บัญชีเป็นคู่มือดำเนินชีวิต ส่งเสริมให้ ประชาชนทำบัญชีได้ใช้ข้อมูลเป็น มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการประกอบอาชีพ อีกทั้งยัง รู้จักใช้ข้อมูลจากการบันทึกเพื่อนำมาวิเคราะห์วางแผนประกอบอาชีพ สามารถบริหารจัดการ ผลผลิตและการตลาดของตนเองได้อีกด้วย กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้เตรียมแผนส่งครูบัญชี อาสาประมาณ 5,000 – 6,000 คน จากทั้งหมดกว่า 10,000 คนทั่วประเทศ โดยครูบัญชีอาสา จะเป็นต้นแบบด้านการทำบัญชี พร้อมสอนแนะประชาชนให้ทำบัญชี รับ-จ่าย ในครัวเรือน ทำให้ ประชาชนรู้ รายรับ-รายจ่าย ปรากฏว่าครูบัญชีอาสาได้นำบัญชีครัวเรือนไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ด้านการเงิน และสามารถวางแผนการใช้จ่ายสู่การสร้างวินัยทางการเงินได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ทั้งเป็นพี่เลี้ยงให้กับคนในชุมชนด้วย (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2559)

สถาบันการศึกษาได้เห็นความสำคัญดังกล่าวจึงได้มีการบรรจุรายวิชาเกี่ยวกับการเงิน และการบัญชีครัวเรือนไว้ในหลักสูตรรวมถึงการบริการวิชาการสู่ชุมชน ดังเช่นที่มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม ได้บรรจุรหัสวิชา 0023009 การเงินและการบัญชีในครัวเรือน (Household Finance and Accounting) เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้ความเข้าใจถึงระบบเศรษฐกิจและระบบการเงินการธนาคาร การทำธุรกิจและการบริหารการเงินภาคครัวเรือน การทำบัญชีครัวเรือนและการทำธุรกรรมการเงินในชีวิตประจำวัน การออมและการลงทุนเบื้องต้น การนำแนวทางการทำธุรกิจและการดำเนินชีวิตของนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บูรณาการกระบวนการงานบริการวิชาการแก่สังคมกับรายวิชาการเงินและการบัญชีในครัวเรือนโดยใช้กิจกรรมการลงพื้นที่เพื่อไปถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการเงินและการบัญชีในครัวเรือนที่ได้รับความรู้ในชั้นเรียนเพื่อไปบริการให้แก่สังคมหรือชุมชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสามารถนำมาเผยแพร่ให้ชุมชนได้เข้าใจและจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อประโยชน์ต่อครอบครัว ดังที่หน่วยงานภาครัฐได้ส่งเสริมให้มีการจัดทำขึ้นและก่อให้เกิดชุมชนซึ่งเป็นภาคครัวเรือนนั้นสามารถเรียนรู้และนำวิธีการบัญชีไปใช้ในการปฏิบัติงานบัญชีอย่างง่ายในครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยสามารถให้ชุมชนนั้นบริหารจัดการเกี่ยวกับตัวเองได้อย่างมีระบบมากขึ้น ซึ่งสามารถส่งผลกระทบในระยะยาวของชุมชนเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณการเงินของครัวเรือนและนอกจากนั้นยังสามารถนำการจัดทำบัญชีมาวางแผนการใช้จ่ายหรือการคาดการณ์ในอนาคตได้เป็นอย่างดี

นอกจากคณะกรรมการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้จัดการเรียนการสอนในวิชาดังกล่าวแล้ว สำนักงาน กศน.จังหวัดเชียงใหม่ ยังได้จัดทำหนังสือเรียนวิชา ทช 02001 บัญชีชาวบ้าน ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คำอธิบายรายวิชาบางส่วนว่าการทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับ รายจ่ายประจำวันของครัวเรือน และสามารถนำข้อมูลมาวางแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคตได้อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการออม การใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย วัตถุประสงค์ของชุดวิชาเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย ประโยชน์ หลักการ แนวคิด รูปแบบและวิธีการทำบัญชีชาวบ้าน วิเคราะห์ รายรับ-รายจ่าย ให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือน การวางแผน การประยุกต์ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับตนเอง ครอบครัว (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่, 2558)

ความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกันส่งเสริมให้ประชาชนได้รับความรู้ มีการฝึกฝน เกิดประสบการณ์และสามารถบันทึกบัญชีรายรับรายจ่ายประจำวันของครัวเรือนได้ เพื่อเกิดผลในทางปฏิบัติ จึงต้องให้บุคคลนั้นเกิดการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี ธรรมชาติของการเรียนรู้ ได้แก่ ความต้องการของผู้เรียน สิ่งเร้าที่น่าสนใจ จึงเกิดการตอบสนอง ซึ่งตรงกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคด์ (Thorndike, 1898)

ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ คือ การที่ผู้เรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยง (Bond) ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนอง เมื่อได้รับความพึงพอใจทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น สิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งอาจทำให้เกิดการตอบสนองได้หลายอย่าง ซึ่งในที่สุดผู้ได้รับสิ่งเร้านั้นจะค้นพบและเลือกสรรการตอบสนองที่ดีที่สุด และได้สรุปออกมาเป็นกฎการเรียนรู้ คือ

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) หมายถึง สภาพความพร้อมของผู้เรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งพื้นฐานและประสบการณ์เดิม ที่จะเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่หรือสิ่งใหม่ ตลอดจนความสนใจ ความเข้าใจต่อสิ่งที่เห็น ถ้าผู้เรียนมีความพร้อมตามองค์ประกอบต่าง ๆ ดังกล่าวก็จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณณ์ถูกต้อง ซึ่งกฎนี้เป็นการเน้นความมั่นคงระหว่างการเชื่อมโยงและการตอบสนองที่ถูกต้อง

3. กฎแห่งความพอใจ (Law of Effect) หมายถึง เมื่อบุคคลได้รับความพอใจ จะทำให้อยากเรียนรู้เพิ่มขึ้น กฎข้อนี้นับว่าเป็นกฎที่สำคัญมากที่สุด

จากแนวปฏิบัติในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา มี 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมและการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม (คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา, 2558) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จึงได้ปฏิบัติตามพันธกิจดังกล่าวอย่างครบถ้วน หนึ่งในพันธกิจ คือ การบริการทางวิชาการสู่ชุมชน โดยนำความรู้ทางด้านบัญชีมาเผยแพร่ เพื่อนำบัญชีมาเป็นเครื่องมือในการจัดการและแก้ไขปัญหาด้านการเงินสู่ประชาชน เตือนสติให้รู้จักระมัดระวังในการจับจ่ายใช้สอย มีการสร้างวินัยทางการเงินสู่การวางแผนในการใช้เงินของตนเองและครอบครัวอันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตในสถานะสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีพันธกิจในการบริการวิชาการแก่สังคมและผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการบริการวิชาการวิชาชีพบัญชีแก่ชุมชน และอีกฐานะหนึ่งเป็นครูบัญชีอาสาของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้จัดโครงการบริการวิชาการวิชาชีพบัญชีแก่ชุมชนเป็นประจำต่อเนื่องทุกปี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 – ปัจจุบัน เพื่อเผยแพร่ความรู้ กระตุ้นการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ประชาชนทำบัญชีได้ใช้บัญชีเป็น ชุมชนทรรษาสร้างสรรค์ เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นชุมชนห่างจากมหาวิทยาลัยเพียง 3 กิโลเมตรตั้งระหว่างรอยต่อจังหวัดนครปฐมและจังหวัดกรุงเทพมหานคร เมื่อได้สำรวจพื้นที่เพื่อเข้าไปจัดโครงการพบว่าประชาชนในชุมชนทรรษาสร้างสรรค์เป็นผู้มีอภยาคัย มีน้ำใจ มีความขยันขันแข็งทำงานเพื่อให้ครอบครัวมีกินมีใช้ ส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวมีชีวิตที่สุขสบาย มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง เรียบง่าย ไม่มีหนี้สิน

จึงมีความสนใจศึกษาการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อต้องการทราบว่าประชาชนในชุมชนมีการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างไร และนำผลที่ได้จากการศึกษาไปวางแผนและพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการเรียนรู้ด้านความพร้อม การฝึกหัด และความพอใจการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนเทศบาลสร้างสรรค์ เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ตัวแทนของประชาชนในชุมชนเทศบาลสร้างสรรค์ เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ที่เข้ารับการอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนจากโครงการบริการวิชาการ วิชาชีพอีสัญชีแก่ชุมชนของสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ จำนวนทั้งสิ้น 15 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 1 คน หัวหน้าครอบครัว 14 คน จาก 7 ซอย ซอยละ 2 ครอบครัว ครอบครัวละ 1 คน วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้วิธีการพรรณนาและบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง คำถามที่ผู้วิจัยเตรียมไว้เป็นคำถามแนวกว้าง ปลายเปิด เกี่ยวกับการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ ธอร์นไคด์ (Thorndike) ตามกฎการเรียนรู้ คือ กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) และกฎแห่งความพอใจ (Law of Effect)

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีความคุ้นเคยกับประชาชนในชุมชนเทศบาลสร้างสรรค์เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบโครงการบริการวิชาการวิชาชีพอีสัญชีแก่ชุมชนของสาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ได้มาสำรวจความต้องการพัฒนาความรู้ด้านวิชาการทางการบัญชีของชุมชนว่าชุมชนมีความประสงค์ให้จัดอบรมอย่างไร เพื่อนำมาจัดทำแผนบริการวิชาการทางบัญชีประจำปี มีการประสานงานเพื่อจัดโครงการฯ ได้มีการจัดอบรมความรู้ ความเข้าใจ การจัดทำบัญชีครัวเรือนและได้มีโอกาสเดินทางเยี่ยมเยือนติดตามผลการอบรมของโครงการฯ จึงได้เดินทางไปมาหาสู่กันอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้วิจัยและประชาชนในชุมชนรู้จักคุ้นเคยสนิทสนมมากขึ้น ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการศึกษาจากข้อมูลที่มีผู้ศึกษาและเก็บรวบรวมไว้แล้ว เช่น ความหมาย แนวคิดที่เกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นเอกสารประเภทรายงานวิจัย บทความวิจัย วารสาร เอกสาร

2. การศึกษาข้อมูลจากบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ได้แก่ ข้าราชการจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และครูบัญชีอาสา โดยขอความรู้เพิ่มเติม หากเกิดข้อสงสัยในด้านนโยบายภาครัฐ แนวปฏิบัติ การประสานงานกับผู้นำชุมชนในการลงพื้นที่ภาคสนาม ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีความรับผิดชอบโดยตรงในการเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้กับเกษตรกร เด็ก เยาวชน ประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ทุกจังหวัดในประเทศไทย

3. สัมภาษณ์เบื้องต้นของชุมชนหรืออาสาสมัคร เขตหนองแขม จังหวัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ข้อมูลด้านประชากร เศรษฐกิจ การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ระบบวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทั่วไป การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตประจำวัน จากนั้นดำเนินการประสานงานกับผู้นำชุมชน ทำการสังเกตพร้อมกับการสัมภาษณ์ทั่วไป พิจารณาตามความสะดวก (Convenience Sampling) ลงพื้นที่พบปะพูดคุยประเด็นปัญหาวิจัยกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความไว้วางใจ ความพร้อมในการมีส่วนร่วม รวมทั้งสังเกตบุคคลที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก

4. นำโครงการบริการวิชาการวิชาชีพบัญชีแก่ชุมชน ดำเนินการในรูปแบบการจัดอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน กับประชาชนที่สมัครใจเข้ารับการอบรมจำนวนทั้งสิ้น 32 คน จากนั้นจึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึก วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยศึกษาจากผู้ที่ได้รับการอบรมความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนมาแล้วจำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน 1 คน หัวหน้าครอบครัว 14 คน จาก 7 ซอย ซอยละ 2 ครอบครัว ครอบครัวละ 1 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลจากบุคคลผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลปฐมภูมิ จากการจดบันทึกภาคสนาม (Field note) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสังเกตพร้อมกับการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ในคราวมาสำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อจัดทำแผนบริการวิชาการประจำปี โดยมีการวิเคราะห์ตลอดเวลาที่เก็บข้อมูล หากมีข้อสงสัยหรือยังขาดในประเด็นใด ผู้วิจัยจะจดหัวข้อที่ต้องการทราบไว้ สัมภาษณ์เชิงลึกในครั้งต่อไป จากนั้นทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจะใช้คำถามในการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ คำถามในการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการจะมีโครงสร้างลักษณะเป็นกรอบประเด็นสำหรับการศึกษา จัดเตรียมแบบบันทึกไว้ล่วงหน้าเป็นแนวคำถามกว้าง ๆ โดยกำหนดให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเจาะลึกข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนตามทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไคด์ (Thorndike) และคำถาม

ในการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ จะไม่มีโครงสร้าง แต่มีความยืดหยุ่นมาก เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นเต็มที่

การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยมีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันโดย

1. การศึกษาจากบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดทำบัญชีครัวเรือน
2. การสังเกตพร้อมกับการสัมภาษณ์ทั่วไป
3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จาก 3 วิธีมาเปรียบเทียบและหาเหตุผลในการอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ ว่าหากต่างวิธี ข้อมูลจะมีความแตกต่างกันหรือไม่ โดยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาประกอบการวิเคราะห์ตามปรากฏการณ์ที่ได้พบเห็นและนำเสนอในเชิงบรรยายหรือพรรณนาต่อไป

ผลการวิจัย

บริบททั่วไปของประชาชนในชุมชนเทศบาลสร้างสรรค์ ชุมชนเทศบาลสร้างสรรค์ตั้งอยู่ในหมู่บ้านจัดสรรชื่อ “हररषष” พื้นที่อยู่ริมถนนเพชรเกษมระหว่างเขตจังหวัดนครปฐมและกรุงเทพมหานคร ใกล้สี่แยกพุทธมณฑลสาย 4 อยู่หลังธนาคาร UOB ด้านซ้ายมือของซอยเพชรเกษม 81/5 ซึ่งเป็นถนนส่วนบุคคล มีจำนวนทั้งสิ้น 136 ครัวเรือน ลักษณะบ้านพักอาศัยเป็นบ้านแถวทาวเฮาส์ชั้นเดียว หลังคาต่อหลังคา ใช้ฝาผนังร่วมกัน มีทั้งหมด 7 ซอย ซอยที่ 1 มีแถวเดียว 11 ครัวเรือน เริ่มตั้งแต่บ้านเลขที่ 77/26 ถึงบ้านเลขที่ 77/37 ซอยที่ 2 ถึงซอยที่ 6 ในหนึ่งซอยจะมีบ้าน 2 แถว หน้าบ้านหันหน้าเข้าหากัน แถวละ 12-14 ครัวเรือน เริ่มตั้งแต่บ้านเลขที่ 77/38 ถึงบ้านเลขที่ 77/160 ซอยที่ 7 มีแถวเดียว 13 ครัวเรือน เริ่มตั้งแต่บ้านเลขที่ 77/161 ถึงบ้านเลขที่ 77/174 ประชาชนในชุมชนเทศบาลสร้างสรรค์ ประกอบอาชีพหลายอาชีพ ได้แก่ รับราชการ พนักงานบริษัท รับจ้างทั่วไป แต่ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย ได้แก่ ร้านค้าปลีก ร้านสะดวกซื้อ ร้านอาหารตามสั่ง ร้านเครื่องชงดื่มกาแฟ โกโก้ ร้านเสริมสวย ทำสปาผม ให้บริการหยอดเหรียญ เช่น ตู้ซักผ้าหยอดเหรียญ ตู้น้ำดื่ม น้ำแร่บริสุทธิ์ ตู้เติมเงินโทรศัพท์มือถือทุกเครือข่าย โดยตกแต่งบ้านพักอาศัยให้พร้อมประกอบอาชีพ บางครัวเรือนค้าขายโดยนำรถเข็นออกขายริมถนนเพชรเกษมในช่วงเวลาเช้า 06.00 – 10.00 น. และในช่วงเวลาเย็น 16.00 – 21.00 น. ได้แก่ ก๋วยเตี๋ยวลูกชิ้นหมูพริกกระเทียม ก๋วยเตี๋ยวหมู-เนื้อน้ำใส โจ๊กหมู หมูบึ่ง ยำรวมมิตรทะเล ต้มยำ มีทั้งปลาหมึก หมูยอ วุ้นเส้น เล็บมือนาง แหนม น้ำตกคอกหมูย่าง ถั่วต้ม ข้าวโพดต้ม ขายขนมหวาน น้ำเต้าหู้ ข้าวมันไก่ ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนเทศบาลสร้างสรรค์

เป็นสังคมเมืองกึ่งชนบท กล่าวคือ ต่างคนต่างอยู่ ไม่ไปมาหาสู่กันระหว่างครัวเรือน แต่หากมีกิจกรรมที่ทางราชการ หน่วยงาน สถาบันการศึกษา ขอความช่วยเหลือ องค์กร คนในชุมชน ทุกครัวเรือนพร้อมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ระบบวัฒนธรรมทางการเงิน รายได้ของประชาชนขึ้นอยู่กับประกอบอาชีพค้าขาย รับจ้างทั่วไป เงินบำนาญจากเกษียณอายุราชการ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุอยู่บ้านโดยมีลูกหลานที่ประกอบอาชีพแล้วส่งเงินให้ใช้จ่ายเป็นประจำทุกเดือน หรือทุกครั้งที่มาเยี่ยม

ผลการศึกษาตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) โดยดำเนินการเป็นลำดับขั้น พบว่า

วิธีที่ 1 วิเคราะห์ภาพรวมจากการศึกษาบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดทำบัญชีครัวเรือน ได้แก่ ข้าราชการจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และครูบัญชีอาสา ตามกฎการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน สรุปได้ดังนี้

กฎแห่งความพร้อม เริ่มต้นจากการรับรู้ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ จากหน่วยงานราชการเข้ามาอบรม การจัดทำบัญชีครัวเรือนให้ความรู้กับประชาชนที่ไม่รู้จักการจัดทำบัญชี ไม่สนใจทำบัญชี และชักชวนประชาชนเหล่านั้นให้เกิดการเรียนรู้ด้วย กระตุ้นจิตสำนึก พร้อมแนะนำวิธีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง ตามนโยบายรัฐบาล เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ในประเทศให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

กฎแห่งการฝึกหัด เมื่อเรียนรู้แล้วทดลองปฏิบัติ ประกอบกับการได้พูดคุยกันระหว่างประชาชนในชุมชน ทำให้เห็นแบบอย่างในการทำบัญชีให้ประสบความสำเร็จ จึงทำให้เกิดความคิดที่จะทำบัญชีอย่างจริงจัง สามารถทำบัญชีได้ ใช้ข้อมูลเป็น มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการจดบันทึกบัญชี ใช้สอนบุคคลในครอบครัวเรื่องค่าใช้จ่ายที่บุคคลในครอบครัวใช้จ่ายเกินจำเป็น ซึ่งข้อมูลบัญชีของบุคคลในครอบครัวที่ได้กระทำอย่างต่อเนื่องจะเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถใช้บังคับชีวิตผลได้อย่างเป็นรูปธรรม

กฎแห่งความพอใจ เมื่อจดบันทึกบัญชี รายรับ-รายจ่าย ในครัวเรือน ทำให้รู้ถึงรายรับ-รายจ่าย ที่เกิดขึ้น สามารถบริหารการเงินเพื่อการดำรงชีวิตของตนเอง รู้จักการออม รู้จักการลดรายจ่าย สร้างรายได้ เพื่อมีเงินออมไว้ใช้ในยามจำเป็น ด้วยการนำข้อมูลทางบัญชีที่ได้บันทึกไว้มาวิเคราะห์หาปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวเกิดหนี้สิน มีเงินออมเหลือเก็บน้อย จึงเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการทำบัญชี

วิธีที่ 2 วิเคราะห์ภาพรวมของผู้ให้ข้อมูลจากการสังเกตพร้อมกับการสัมภาษณ์ทั่วไปตามข้อมูล สรุปได้ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 60 - 69 ปี การศึกษาสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชั้นประถมศึกษา มีรายรับของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน

น้อยกว่า 10,000 บาท รายจ่ายของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท รายรับที่ได้รับเป็นประจำเดือนละหนึ่งครั้งจาก ลูกหลานส่งเงินให้ใช้ รายรับที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพไม่แน่นอนจากการรับจ้างทั่วไปและค้าขาย จำนวนสมาชิกในครัวเรือนครอบครัวละ 2 - 4 คน ประชาชนในชุมชนมีการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนตามกฎหมายการเรียนรู้ คือ

กฎแห่งความพร้อม ประชาชนในชุมชนมีการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนจากหน่วยงานราชการเข้ามาให้ความรู้วิธีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องเป็นส่วนใหญ่ สถาบันการศึกษาเข้ามาจัดโครงการฯ บ้าง เรียนรู้ การจัดทำบัญชีครัวเรือนด้วยตนเองจากเอกสาร หนังสือ สื่อสิ่งพิมพ์ การรับชมรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ จึงเกิดความอยากทำอย่างจริงจังมากขึ้น รวมถึงการพูดคุยกันในชุมชน มีความสนใจเข้ารับการอบรมเพื่อมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน

กฎแห่งการฝึกหัด ประชาชนในชุมชนยินดีเสียเวลาในการจดบันทึก รายรับ-รายจ่าย เพื่อจัดทำบัญชีครัวเรือน สามารถจดบันทึกบัญชีได้เนื่องจากมีความรู้พื้นฐานอ่านหนังสือออก เขียนหนังสือได้ รู้วิธีการบันทึกบัญชีมาตั้งแต่ครั้งเรียนชั้นประถม โดยบันทึกลงในสมุดบัญชีที่ซื้อตามร้านค้าทั่วไป ดีเป็นช่องไม่มากสำหรับบันทึกการใช้จ่ายที่สำคัญ คิดออกแบบการจดบัญชีอย่างง่าย ๆ เพื่อให้เหมาะกับการใช้งานสำหรับตนเอง

กฎแห่งความพอใจ ประชาชนในชุมชนพอใจที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือนเนื่องจากรู้วิธีการจดบันทึกบัญชี รายรับ-รายจ่าย สามารถแยกแยะรายจ่ายที่จำเป็นและไม่จำเป็นได้ การบันทึกบัญชีทำให้เห็นจำนวนเงินรายรับที่ได้รับ จำนวนเงินรายจ่ายที่ได้จ่ายแล้วนำมาเปรียบเทียบกัน สามารถมองเห็นจำนวนเงินออมที่เกิดขึ้นในแต่ละเดือน หากเดือนใดมีเงินออมน้อยเป็นตัวบ่งชี้ให้ครอบครัวต้องตระหนักถึงการใช้จ่ายเงิน เกิดการวางแผนการใช้จ่ายเงินเพื่อให้เกิดเงินออมเพิ่มขึ้น ทำให้มองเห็นภาพรวมของรายการรับจ่ายครัวเรือน สามารถวิเคราะห์ใช้ข้อมูลได้ผสมผสานอย่างลงตัวและเป็นประโยชน์

วิธีที่ 3 วิเคราะห์ภาพรวมของผู้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จึงได้ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

วิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้จัดทำบัญชีครัวเรือนที่ให้ข้อมูลมีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน เป็นผู้หญิงจำนวน 12 คน เป็นผู้ชาย จำนวน 3 คน อายุระหว่าง 60 - 69 ปี รองลงมาอายุระหว่าง 50 - 59 ปี ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 40 รองลงมา มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพ ร้อยละ 20 มีอาชีพแม่บ้าน (ลูกหลานส่งเงินให้ใช้) ร้อยละ 40 รองลงมา มีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 26.67 รับเงินบำนาญ (เกษียณ) ร้อยละ 20 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 13.33 รายรับของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท รายจ่ายของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 10,000 บาท

กฎแห่งความพร้อม ประชาชนในชุมชนมีการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนจากหน่วยงานภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ หน่วยงานราชการ สำนักงานเขตหนองแขม สถาบันการศึกษา เข้ามอบรมให้ความรู้ นอกจากนี้ในชุมชนได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยนำผู้มีความรู้ความสามารถมาให้ความรู้ ซึ่งให้เห็นความสำคัญของการจัดบันทึกบัญชี

กฎแห่งการฝึกหัด ประชาชนในชุมชนสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนได้ บันทึกบัญชีถูกต้องเนื่องจากการเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มาให้ความรู้ ซึ่งบุคคลที่จัดบันทึกบัญชีไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานทางด้านบัญชีมาก่อน ก็สามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนได้หากเข้ารับการอบรม การจัดทำบัญชีครัวเรือนไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่เขียนหนังสือได้เนื่องจากให้บุตรหลานหรือคนในบ้านช่วยบันทึกบัญชีแทนได้ แต่ผู้จัดทำบัญชีควรเป็นบุคคลที่ต้องอ่านหนังสือได้ เพื่อจะได้ตรวจสอบว่าการบันทึกบัญชีในวันนั้น ๆ เรื่องนั้น ๆ ถูกต้องตรงความจริง

กฎแห่งความพอใจ ประชาชนในชุมชนพอใจที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน ไม่คิดว่าเป็นภาระ คิดว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัว และนำความรู้ที่ได้จากการจัดทำบัญชีครัวเรือนช่วยในการวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดคุณค่าและมีเงินออมในอนาคต

ผลดำเนินการวิจัย จากการนำข้อมูลทั้ง 3 วิธี มาวิเคราะห์ ตีความเกี่ยวกับความเหมือนหรือความสอดคล้องมาเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลตามทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike) พบว่า

กฎแห่งความพร้อม ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนจากหน่วยงานราชการเข้ามอบรมให้ความรู้ประชาชนที่ไม่รู้จักกับบัญชีและยังไม่สนใจทำบัญชี ตามนโยบายรัฐบาลที่ได้มุ่งเน้นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจระดับฐานราก ทำให้ประชาชนในชุมชนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน สนใจเข้ารับการอบรมเพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีและสามารถเรียนรู้วิธีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องได้ นอกจากหน่วยงานราชการเข้ามอบรมให้ความรู้แล้วประชาชนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการพูดคุยกันในชุมชน และจากสื่อต่าง ๆ เช่น การรับชมรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ สื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ

กฎแห่งการฝึกหัด ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ยินดีเสียเวลาในการจัดบันทึกรายรับ-รายจ่าย เพื่อจัดทำบัญชีครัวเรือนเนื่องจากเรียนรู้วิธีการบันทึกบัญชีได้ถูกต้องจากการได้รับการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่มาให้ความรู้ สามารถบันทึกข้อมูลที่สำคัญเป็นประโยชน์สำหรับใช้ประกอบการตัดสินใจในการใช้จ่ายเงิน ข้อมูลที่บันทึกเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่สามารถใช้สอนบุคคลในครอบครัวเรื่องค่าใช้จ่ายเงินจำเป็น คิดออกแบบการจดบัญชีอย่างง่าย ๆ เพื่อให้เหมาะกับการใช้งานสำหรับตนเอง

กฎแห่งความพอใจ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่พอใจที่จะจัดทำบัญชีครัวเรือน เพราะการจัดทำบัญชีครัวเรือนทำให้รับรู้ รายรับ-รายจ่าย ที่เกิดขึ้นในครอบครัว นำข้อมูลทางบัญชีที่ได้บันทึกไว้มาวิเคราะห์เพื่อหาปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวเกิดหนี้สิน เรียนรู้วิธีการลดรายจ่าย สร้างรายได้ โดยนำความรู้ที่ได้จากการจัดทำบัญชีครัวเรือนช่วยวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เกิดคุณค่าและมีเงินออมเพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการเรียนรู้จัดทำบัญชีครัวเรือนของประชาชนในชุมชนนำมาอภิปรายผล ดังนี้

กฎแห่งความพร้อม ประชาชนในชุมชนมีการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน จากหน่วยงานภายนอกเข้ามาอบรมให้ความรู้ประชาชน ชักชวนประชาชนให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยการแนะนำวิธีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้อง และได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อต่าง ๆ โดยคนในชุมชนทุกครัวเรือนให้ความร่วมมือพร้อมตอบสนองตามนโยบายรัฐบาลซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ชาติ ที่ได้มุ่งเน้นการจัดความยากจนระดับบุคคล สอดคล้องกับ Benjamin, B. Andrew, D. Mikhael, L., Matthew, O. & Shaunda, V., (1965 – 2010) ได้กล่าวว่า ตัวแปรด้านการเรียนรู้ จากการประชาสัมพันธ์ให้ทราบ เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนและมีการเข้ารับการฝึกอบรมการทำบัญชีครัวเรือนส่งผลทำให้เกิดความเข้าใจขั้นตอนในการจัดทำบัญชีครัวเรือนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับภาวิณี ธนาอนวัช (2556) พบว่า หัตถ์คดีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนของ ประชาชนในชุมชน คือ มีการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนจากการอ่านหนังสือ สิ่งพิมพ์ จากโฆษณา จากหน่วยงาน กศน. ที่เข้ามาอบรมให้ประชาชนในชุมชนและอยากให้มีการส่งเสริม ให้ประชาชนได้รับการฝึกอบรมการจัดทำบัญชีครัวเรือนโดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม ในการฝึกอบรมให้ความรู้สม่ำเสมอ และสอดคล้องกับสุภัทรพร ทวีจันทร์ (2556) พบว่าแนวทาง การเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีสู่การบริหารจัดการที่ดี คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล สถาบันการศึกษา ควรเข้าไปจัดทำแผนการอบรมและสร้างอาสาสมัคร ในชุมชนเพื่อให้คำแนะนำ ติดตาม ดูแลควบคุมและการส่งเสริมให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญ ของการทำบัญชีและหน่วยงานรัฐบาลที่มีอำนาจในการดูแลและควบคุม

กฎแห่งการฝึกหัด ประชาชนในชุมชนคิดออกแบบการจดบัญชีอย่างง่าย ๆ เพื่อให้ เหมาะกับการใช้งานสำหรับตนเอง โดยบันทึกลงในสมุดบัญชีที่ซื้อตามร้านค้าทั่วไป ดีเป็นช่อง ไม่มากสำหรับบันทึกการใช้จ่ายที่สำคัญและสามารถบันทึกบัญชีได้ถูกต้อง สอดคล้องกับ นิศรา จันทร์เจริญสุข (2556) พบว่า การพัฒนาสมุดบัญชีครัวเรือนที่มีความเหมาะสมกับชุมชน สามารถช่วยแก้ไขปัญหากการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนได้ โดยสมุดบัญชีของชุมชนจะต้องมี

รายการการใช้จ่ายที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน บันทึกข้อมูลง่าย สะดวกพร้อมทั้งมีแบบสรุปรายการทำให้บัญชีในแต่ละเดือน และสอดคล้องกับภาววิสัย ธนาอนวัช (2556) พบว่า ประชาชนได้จัดทำบัญชีครัวเรือน โดยมีการจดยรายการ รับ-จ่าย แบบง่าย ๆ

กฎแห่งความพอใจ ประชาชนในชุมชนสามารถนำข้อมูลทางบัญชีที่ได้บันทึกไว้มาวิเคราะห์เพื่อบริหารจัดการการเงินสำหรับการดำรงชีวิตของตนเอง มีการวางแผนการใช้เงินทำให้เกิดเงินออมเพิ่มขึ้นซึ่งถือเป็นรางวัลของครอบครัว สอดคล้องกับสนธิญา สุวรรณราช (2559) พบว่าหากทำบัญชีครัวเรือนเป็นประจำสม่ำเสมอสามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินของครอบครัวได้ และสอดคล้องกับภัทราจิตร แสงสว่าง และศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ (2558) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือนมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดการทางการเงิน โดยเน้นไปที่การได้เรียนรู้และการวางแผนการใช้เงิน นอกจากนี้ประชาชนในชุมชนคิดว่าการจัดทำบัญชีครัวเรือนก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและครอบครัวสอดคล้องกับยุพา สระอุณ (2558) พบว่าการทำบัญชีมีประโยชน์และมีความสำคัญต่อการเรียนรู้การบันทึกบัญชีรายรับและรายจ่าย รวมถึงเงินออมซึ่งสอดคล้องกับศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ และ ฐิติมา พราวศร (2554) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่าการทำบัญชีครัวเรือนมีประโยชน์มากถึงมากที่สุด สอดคล้องกับ นิศรา จันทร์เจริญสุข (2556) พบว่า การนำบัญชีครัวเรือนมาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวางแผนการเงินส่วนบุคคลจะเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่ครัวเรือน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1. ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าการเรียนรู้ที่เกิดจากความพร้อมของประชาชนเกิดจากการได้รับความรู้จากหน่วยงานภายนอกเป็นส่วนใหญ่ จึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยราชการ หน่วยงาน และสถาบันการศึกษาจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

2. จากผลการวิจัยพบว่าการเรียนรู้จากการได้ฝึกหัดบันทึกบัญชีได้ถูกต้องเกิดจากการใช้สมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่ออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทของคนในชุมชน เหมาะกับการใช้งานไม่ซับซ้อน ทำให้บันทึกรายการ รับ-จ่าย สำคัญที่เป็นประโยชน์ได้ง่าย ไม่ผิดพลาด

3. นอกจากการได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนจากการเข้ารับการอบรมแล้ว ประชาชนควรนำความรู้ที่ได้รับมาอบรมมาฝึกฝนเพื่อให้เรียนรู้วิธีการบันทึกบัญชีได้ถูกต้อง และนำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกบัญชีมาวิเคราะห์หาแนวทางปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินจนสามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงประเด็น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้การศึกษามีความสมบูรณ์ขึ้นควรศึกษาการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนจากประชาชนในชุมชนอื่น ๆ เพื่อจะได้พบข้อแตกต่างของการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนต่อไป
2. ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนในด้านอื่น เช่น วางแผนการใช้จ่ายเงินจากการจัดทำบัญชีครัวเรือน การจัดการเพิ่มรายรับลดรายจ่ายด้วยการจัดทำบัญชีครัวเรือน

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2559). *คู่มือชี้ต้นแบบ เกษตรกรดีเด่น สาขาบัญชีฟาร์มชนะเลิศระดับประเทศ ประจำปี 2559. หนังสือคู่มือชี้ต้นแบบ ประจำปี 2559, 1, 16–17.*
- คณะกรรมการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษา. (2558). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557. พิมพ์ครั้งที่ 1. ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.*
- นิศรา จันทร์เจริญสุข. (2556). การพัฒนาบัญชีครัวเรือนเพื่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของชุมชนบ้านสันลมจอย ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่, *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences) 2013, 2, 63–73.*
- ภัทราจิตร แสงสว่าง และศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. (2558). *ความสัมพันธ์ของการบริการวิชาการกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต กรณีการทำบัญชีครัวเรือน บ้านนาเรืองน้อย ตำบลนาเรือง อำเภอนาเขี้ยว จังหวัดอุบลราชธานี. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6 26 มิถุนายน 2558 มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่. สงขลา.*
- ภาวินีย์ ธนาอนวัช. (2556). *บัญชีครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อชีวิตที่พอเพียง. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.*
- ยุพา สระอุณ. (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน กรณีศึกษาหมู่บ้านทุ่งน้อย ตำบลหินกอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี,วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2, 124–139.*
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ และฐิติมา พรราวศรี. (2554). การประเมินผลโครงการฟื้นฟูและพักฟื้นเกษตรกรรายย่อยและยากจน: กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ฉบับธุรกิจและเศรษฐกิจ), 10, 97–108.*
- สนธิญา สุวรรณราช. (2559). *แนวทางการพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน: กรณีศึกษาสหกรณ์เครดิตยูเนียนทิพย์ช้างจำกัด ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง. วารสารวิทยาการจัดการสมัยใหม่, 9, 154–166.*

- สุภัทรรช ทวีจันทร์. (2556). การบูรณาการบัญชีครัวเรือนเพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านกลาง ตำบลชะยุ่ง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 10, 7-16.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2558). แผนงานและโครงการเพื่อรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงประโยชน์และส่งเสริมการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง ประจำปีงบประมาณ 2559.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงใหม่. (2558). หนังสือเรียนสาระทักษะการดำเนินชีวิต รายวิชาเลือกบัญชีชาวบ้าน ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551.
- Benjamin, B., Andrew, D., Mikhael, L., Matthew, O., & Shaunda, V., (1965 – 2010). Accounting for Household Production in the National Accounts, *The paper develops a satellite account that adjusts gross Domestic product (GDP) for household production*. 92, 23-36.
- Thorndike, E. L. (1898). Animal intelligence: An experimental study of the associative processes in animals. *Psychological Monographs: General and Applied*, 2(4), i-109.